

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНОЗНАВСТВА І СУСПІЛЬНИХ НАУК

«Погоджено»

Декан факультету ТВППТСБ

Михайло ГИЛЬ

« 03 » 07 2025 р.

«Затверджую»

Перший проректор

Дмитро БАБЕНКО

« 03 » 07 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Освітньо-професійна програма «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня 1-го року
денної форми навчання на 2025-2026 навчальний рік

Освітній ступінь – бакалавр з ветеринарної дисципліни

Галузь знань – II Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна
медицина

Спеціальність – II 6 Ветеринарна медицина

Мова викладання – українська

Миколаїв

2025

Програма відповідає вимогам Освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза», затвердженою Вченою радою Миколаївського національного аграрного університету 27.03.2025 р. (протокол №10), чинної згідно наказу по університету №41-О від 01.04.2025р.

Розробник програми: канд. іст. наук, доцентка кафедри українознавства і суспільних наук Ганна ПОБЕРЕЖЕЦЬ, Миколаївський національний аграрний університет

Програма розглянута на засіданні кафедри українознавства і суспільних наук МНАУ, протокол № 1 від 02.07.2025 року.

Завідувачка кафедри
доктор економічних наук, професор

Олена ДОВГАЛЬ

Схвалено науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету МНАУ, протокол №11 від 03.07.2025 року

Голова науково-методичної комісії
канд. екон. наук, доцент

Юлія ЧЕБАН

Гарант освітньої програми

Артем ІОВЕНКО

1. АНОТАЦІЯ

Дисципліна «Історія української культури» має на меті сформувати у здобувачів вищої освіти цілісне уявлення про культурний розвиток України від найдавніших часів до сьогодення. Курс охоплює основні етапи становлення української культури, її національні особливості, регіональні прояви, взаємодію з іншими культурами, а також роль видатних діячів у культурному поступі нації.

Особлива увага приділяється аналізу традиційної народної культури, усної народної творчості, релігійного життя, мистецьких напрямів (архітектура, живопис, музика, театр, література), а також культурним трансформаціям у періоди національного відродження, радянського тоталітаризму та незалежності України.

Курс сприяє формуванню національної самосвідомості, культурної компетентності, розвитку аналітичного мислення та здатності до міжкультурного діалогу.

SUMMARY

The discipline "History of Ukrainian Culture" aims to form in higher education students a holistic understanding of the cultural development of Ukraine from ancient times to the present. The course covers the main stages of the formation of Ukrainian culture, its national characteristics, regional manifestations, interaction with other cultures, as well as the role of prominent figures in the cultural progress of the nation.

Special attention is paid to the analysis of traditional folk culture, oral folk art, religious life, artistic trends (architecture, painting, music, theater, literature), as well as cultural transformations during the periods of national revival, Soviet totalitarianism, and the independence of Ukraine.

The course contributes to the formation of national self-awareness, cultural competence, the development of analytical thinking and the ability for intercultural dialogue.

2. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»

Галузь знань **Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина**

Спеціальність **Н 6 Ветеринарна медицина**

Освітній ступінь - **Бакалавр**

Кваліфікація: **бакалавр з ветеринарної дисципліни**

Обов'язкова (вибіркова) компонента **Обов'язкова**

Семестр – **I**

Кількість кредитів – **3,0**

Кількість змістових модулів – **3**

Загальна кількість годин – **90**

Види освітньої діяльності та види навчальних занять, обсяг годин та кредитів:

Лекцій – **30 год./ 1,0 кредит ECTS**

Практичні заняття – **30 год./ 1,0 кредит ECTS**

самостійна робота – **30 год./ 1,0 кредит ECTS**

Форми підсумкового контрольного заходу – **екзамен.**

У процесі вивчення дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні технології, а саме цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів: комп'ютерні презентації, тестові програми, система дистанційної освіти Moodle, технології JeetSi, вбудовані в курс на платформі Moodle, ZOOM та інші.

Робоча програма щорічно оновлюється з урахуванням пропозицій стейкхолдерів та результатів опитування здобувачів вищої освіти, роботодавців та випускників ОПП «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза».

Якісні зміни до робочої програми:

У 2025 р. порівняно з 2024 р. – розширено види наукової роботи здобувачів вищої освіти.

Підстава: зміни ОПП.

Передбачені неформальні освітні заходи. Здобувачам пропонуються протягом вивчення дисципліни: індивідуальні завдання, участь у студентській конференції «Українознавчий вимір», що проходить раз на два роки, участь у вебінарах та семінарах з історичної тематики, участь у музейних екскурсіях по місту та музеях міста. Здобувач має право самостійно обирати напрям і вид неформальних освітніх заходів. Оцінка їхніх результатів відбувається за наявності документального підтвердження (сертифікат, свідоцтво, скріншот, програма, запрошення тощо). Перезарахування дисципліни або окремих тем відбувається за бажання здобувача на підставі нормативної внутрішньої документації та Положень МНАУ.

Передбачені інформальні заходи освіти. Передбачається, що здобувач у ході життєвого досвіду має застосовувати здобуті знання та результати, наприклад, вивчаючи наступну тему чи готуючись до всіх видів робіт. І навпаки – здобувачі використовують життєві приклади для трансформації їх в освітній процес, зокрема щодо історії України.

Можливості набуття програмних результатів в умовах інклюзивної освіти. В університеті вхід облаштовано пандусом. Є кнопка виклику чергового. Є відповідальні особи, які організовують освітній процес (декан, заступники декана, куратор).

Можливість дистанційного (або очно-дистанційного) навчання через:

- систему Moodle (<https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=4794>) – лекційний матеріал, практичні завдання, напрями наукової та творчої роботи, завдання на самостійне опрацювання);
- платформу онлайн-занять Zoom – для проведення індивідуальних практичних занять, консультацій тощо;
- електронний репозитарій МНАУ – для використання інформаційних матеріалів;
- аудіо- та відеоповідомлення з лекційним матеріалом, поясненням особливостей завдань та напрямками їх виконання тощо;
- спілкування через електронну пошту (ann20081988ann@gmail.com) та телефонний зв'язок;
- залучення до освітньо-наукових заходів в онлайн-режимі;
- індивідуальний підхід до викладення матеріалу навчальної дисципліни;
- можливість залучення до освітнього процесу куратора академічної групи та людини, яка знаходиться поряд з здобувачем вищої освіти з особливими освітніми потребами (батьки, сестра, брат та інших).

Мовна підготовка. Дисципліна викладається українською мовою. Водночас, з кожної теми виділено ключові слова, які здобувачі вивчають англійською мовою. Здобувачі мають можливість брати участь у вебінарах.

Форми навчання. Денна (дистанційна, змішана – за наказом по університету, наприклад у зв'язку із дотриманням карантинних заходів). Освітній процес реалізується у таких формах: навчальні заняття (лекційні заняття, практичні заняття, консультації), індивідуальні завдання, самостійна робота, контрольні заходи.

Методи навчання. Основними, які використовуються від час викладання і вивчення дисципліни, є: інтерактивні, кейс-метод, метод прес-формули, наочні методи, практичні методи, творчі методи, методи контролю та самоконтролю (графічний диктант та інші), дослідницькі, метод групового інтерактивного навчання та інші.

У процесі навчання всі учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів **академічної доброчесності** – сукупності етичних принципів та визначених правил провадження освітньої та наукової діяльності, які є обов'язковими для всіх учасників такої діяльності та мають

на меті забезпечувати довіру до результатів навчання та наукової діяльності, з урахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту», «Про освіту», методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, Кодексу академічної доброчесності у Миколаївському національному аграрному університеті та інших документів.

Усі академічні тексти (освітні та наукові) здобувачів вищої освіти обов'язково перевіряються щодо їх відповідності принципам академічної доброчесності, у т. ч. за допомогою програми StrikePlagiarism.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час створення академічних текстів

Автором (співавтором) освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору є особа, яка зробила особистий інтелектуальний внесок до проведення дослідження, безпосередньо брала участь у його створенні та несе відповідальність за його зміст.

Під час оприлюднення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору мають бути зазначені всі його автори. Не допускається зазначати як автора освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору особу, яка не відповідає критеріям, визначеним абзацом першим цієї частини. Якщо у проведенні дослідження або створенні освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору брали участь інші особи, що не вказані як його автори, це має бути зазначено у творі із визначенням внеску кожної такої особи.

Освітній (освітньо-науковий, науковий) твір має містити достовірні відомості про використані методи, джерела даних, результати дослідження та отримані наукові (науково-технічні) результати.

Якщо під час проведення дослідження та/або створення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору були використані розробки, наукові (науково-технічні) результати, що належать іншим особам, це має бути зазначено в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі з посиланням на джерело їх оприлюднення.

Використання загальновідомих фактів чи ідей не потребує окремого зазначення.

Всі текстові запозичення, що використовуються в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі (окрім стандартних текстових кліше), мають бути позначені з посиланням на джерело запозичення.

Текстові запозичення мають бути позначені у спосіб, який дозволяє чітко відокремити їх від власного тексту автора (авторів).

У разі використання автором (авторами) власних, розробок, наукових (науково-технічних) результатів, які були оприлюднені раніше, він (вони) мають зазначити це в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі.

Дотримання вимог академічної доброчесності для здобувачів освіти

Здобувачі освіти зобов'язані виконувати вступні, навчальні, контрольні, кваліфікаційні, конкурсні та інші види завдань самостійно. Самостійність у виконанні завдання означає, що воно має бути виконане:

1) для індивідуальних завдань – особисто здобувачем, а для групових завдань – лише визначеною групою здобувачів, без втручання інших осіб, під керівництвом та контролем викладачів, що визначені як керівники, та затверджені відповідно до нормативної документації закладу вищої освіти з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей осіб з особливими освітніми потребами;

2) якщо умови або характер завдання передбачають обмеження у можливих джерелах інформації – без використання недозволених джерел інформації.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час оцінювання

Оцінювання у сфері вищої освіти і науки відповідає вимогам об'єктивності, валідності та справедливості. Оцінювання є об'єктивним, якщо воно ґрунтується на заздалегідь визначених критеріях. Оцінювання є валідним, якщо воно здійснюється відповідно до критеріїв, що визначаються законодавством України та суб'єктом внутрішнього забезпечення якості освіти. Оцінювання є справедливим, якщо воно проводиться за відсутності конфлікту інтересів, дискримінації та неправомірного впливу на оцінювача.

3. МЕТА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Історія української культури» є формування в здобувачів освіти цілісного уявлення про генезу, основні етапи, особливості та тенденції розвитку української культури в історичному контексті, а також виховання шанобливого ставлення до національної культурної спадщини.

Завдання дисципліни:

Ознайомити здобувачів вищої освіти із ключовими поняттями, періодами та явищами української культури.

Розкрити роль культурних процесів у формуванні національної ідентичності українського народу.

Проаналізувати вплив історичних подій, суспільних змін та міжкультурних контактів на розвиток культури.

Вивчити внесок видатних діячів у розвиток українського мистецтва, науки, освіти, релігії та філософії.

Розвинути вміння оцінювати культурні явища критично й у широкому історичному контексті.

Формувати культурну компетентність, патріотизм і толерантність до культурної різноманітності.

Об'єктом вивчення є українська культура як система історично зумовлених цінностей, традицій, форм духовної та матеріальної діяльності українського народу.

Предметом дисципліни є історичний розвиток культурних процесів на українських землях, включно з духовною, мистецькою, освітньою, релігійною, філософською та побутовою складовими української культури в різні історичні періоди.

До системи компетентностей належать:

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень, впровадження інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

До системи **компетентностей** належать:

ЗК1.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3.Знання та розуміння предметної галузі та професії.

ЗК6.Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

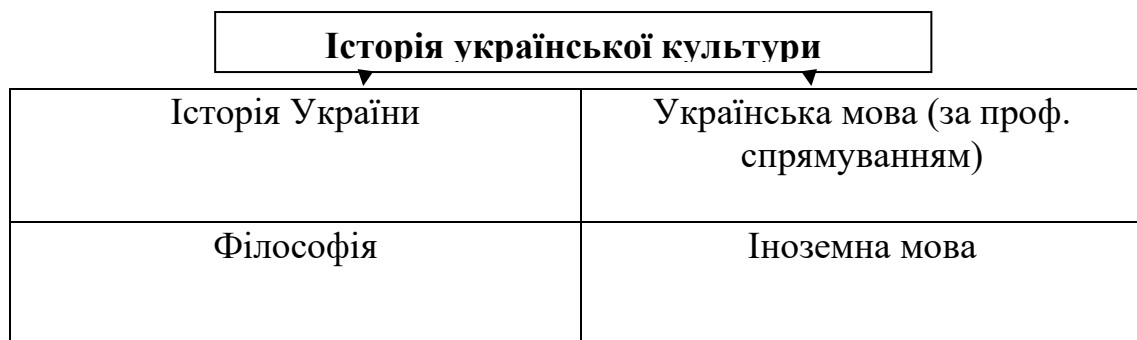
ЗК8.Здатність учитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10.Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами інших галузей знань/видів економічної діяльності).

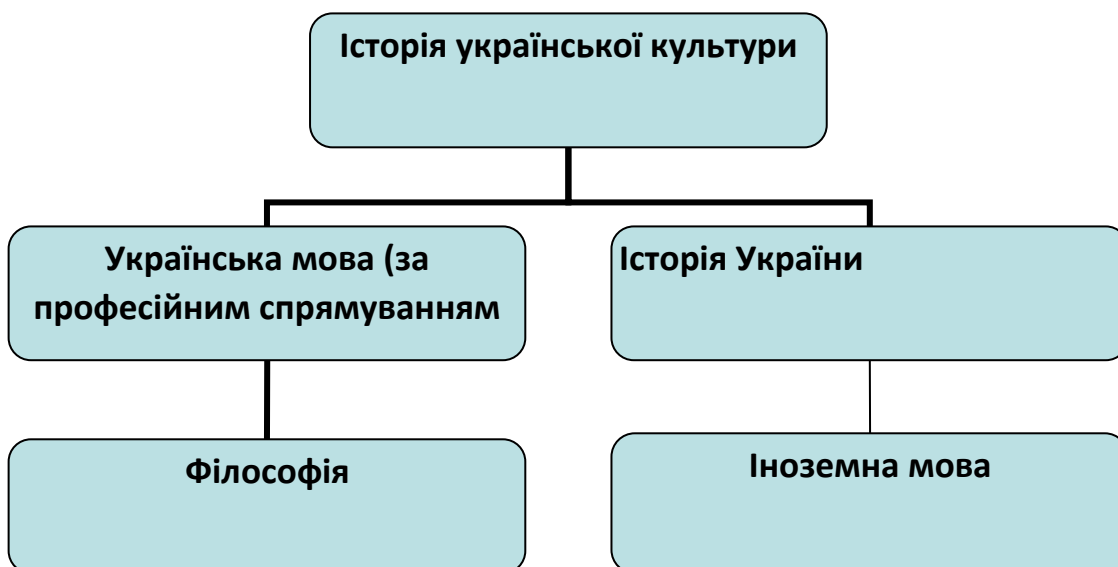
Програмні результати навчання.

ПРН 1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.

4. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

5. МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ У СТРУКТУРІ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

6. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль		Теми		Обсяги годин			
№	назва	№	Назва	ЛЗ	ПЗ	СР	Разом
1	Стародавня і Середньовічна історія України.	1	Стародавня історія та культура України	6	6	6	18
		2	Розвиток та культура Київської держави 9 – перша половина 14 ст.	4	4	4	12
		3	Українські землі у складі Великого князівства Литовського: соціально-економічний, політичний та культурний розвиток	4	4	4	12
		4	Виникнення українського козацтва і Запорозької Січі. Культура українського козацтва	4	4	4	12
Всього за змістовий модуль 1				18	18	18	54
2	Нова історія України.	1	Культурне та церковне життя в українських землях друга половина17 ст. – початок 18 ст.	2	2	2	6
		2	Становище українських земель та розвиток української культури під владою Російської та Австро-Угорської імперії (друга половина 18 ст. – початок 20 ст.)	6	6	6	18
Всього за змістовий модуль 2				8	8	8	24
3	Новітня історія України.	1	Повсякденне життя та розвиток культури України в першій половині 20 ст.	2	2	2	6
		2	Україна в 50-90-х роках 20 ст.- початок 21 ст. та особливості розвитку української культури	2	2	2	6
Всього за змістовий модуль 3				4	4	4	12
Передекзаменаційна консультація				-	-	-	-
Всього годин по навчальній дисципліні				30	30	30	90

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1 Загальний розподіл годин і кредитів

Назва змістового модуля	Кількість годин і кредитів		
	години	кредити	%
Змістовий модуль 1. Стародавня і Середньовічна історія України.	54	1,8	60
Змістовий модуль 2. Нова історія України.	24	0,8	26,7
Змістовий модуль 3. Новітня історія України.	12	0,4	13,3
Всього	90	3	100

7.2 Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Назва змістового модуля	Кількість годин	Термін виконання, тиждень
Змістовий модуль 1. Стародавня і Середньовічна історія України.	54	1-9
Змістовий модуль 2. Нова історія України.	24	10-14
Змістовий модуль 3. Новітня історія України.	12	15-16
Всього	90	X

7.3 Вид, перелік та короткий зміст лекцій

Лекція	Вид заняття	Тема	Короткий зміст	Години	Викорис-тання мультимедійного обладнання	Використані ЗК та РН
Змістовий модуль 1. Стародавня і Середньовічна історія України.						
1-9	Вступна	Тема 1. Стародавня історія та культура України	Мета, завдання, предмет, об'єкт, структурно-логічна схема дисципліни, місце дисципліни	6	+	ЗК 01-03 РН 20-22
	Інформаційна		Поява людини на території сучасної України. Палеоліт і мезоліт. Неолітична революція. Енеоліт. Трипільська культура. Територія й населення. Етнічні процеси. Розклад первіснообщинного ладу. Кіммерійці. Скіфія. Праслов'яни скіфської доби. Мала Скіфія. Сармати. Античні міста-держави Північного Причорномор'я і Криму. Початок великого переселення народів. Key words: day, Mykolaivoblast, culture, population, age (день, Миколайвська область, культура, населення, вік)		+	ЗК 01-03, 09 РН 20-22
	Інформаційна	Тема 2. Розвиток та культура Київської держави 9 – перша половина 14 ст.	Слов'янський етногенез. Праслов'яни. Венеди-зарубинці. Анти-черняхівці. Гуни. Велике розселення слов'ян. Розселення і побут східних слов'ян. Релігійні вірування. Племінні князівства. Утворення Київської Русі. “Руська правда”. Історичне значення Київської Русі. Феодальна розробленість Русі. Розпад Київської держави. Монголо-татарська навала. Галицька і Волинська земля до поч. XII ст. Keywords: settlement, life, ethnogenesis, beliefs, easternslavs (поселення, побут, етногенез, вірування, східнослав'яни)	4	+	ЗК 01-03, 09 РН 20-22

	Інформаційна	Тема 3. Українські землі у складі Великого князівства Литовського: соціально-економічний, політичний та культурний розвиток	Експансія Литви, Польщі й Угорщини. Литовсько-Руська держава. Територія. Галичина під владою Польщі. Зміни в соціально-політичному устрої Галичини. Річ Посполита. Люблінська унія. Захоплення українських земель Польщею. Відсіч турецько-татарській агресії. Keywords: territory, politicalsystem, union, land, structure (територія, політична система, союз, земля, структура)	4	+	ЗК 01-03, 09 РН 20-22
	Інформаційна	Тема 4. Виникнення українського козацтва і Запорозької Січі. Культура українського козацтва	Виникнення українського козацтва. Запорозька Січ. Реєстрове козацтво. Громадський устрій козацтва. Посилення козацтва наприкінці XVI – у першій половині XVII ст. Козацькі повстання. Петро Сагайдачний. Хотинська війна. Братства. Брестська церковна унія. Визвольна війна середини XVII ст. Богдан Хмельницький. Переяславський договір 1654 р. Березневі статті 1654 р. Війна з Польщею у 1654 – 1656 рр. Keywords: Cossacks, LiberationWar, contract, worship, resettlement (Козаки, визвольна війна, контракт, богослужіння, переселення)	4	+	ЗК 01-03, 09 РН 20-22
Змістовий модуль 2. Нова історія України.						
10	Інформаційна	Тема 5. Культурне та церковне життя в українських землях друга половина 17 ст. – початок 18 ст.	Руїна. Іван Виговський. Гадяцька угода. Юрій Хмельницький. Слободищенський трактат. Іван Брюховецький. Петро Дорошенко. Дем'ян Многогрішний. Іван Мазепа. Україна і Північна війна. Зруйнування Запорозької Січі у 1775 р. Заснування міста Миколаєва. Keywords: ruin, tsarism, autonomy, evolution, foundation (Руїна, царизм, автономія, еволюція, фундамент)	2	+	ЗК 01-03, 09 РН 20-22

11-14	Інформаційна	Тема 6. Становище українських земель та розвиток української культури під владою Російської та Австро-Угорської імперії (друга половина 18 ст. – початок 20 ст.)	Українські землі у складі Російської імперії. Приєднання Північного Причорномор'я й Криму до Росії. Колонізація Південної України. Приєднання Правобережної України до Росії. “Руська трійця”. Кирило-Мефодіївське товариство. Громадівський рух 60 – 80-х рр. Михайло Драгоманов. Молоді громади. Активізація здобувач вищої освітиськогогромадівського руху в 90-х рр. “Братство тарасівців”. “Загальна українська організація”. Боротьба москвофілів і народовців. Виникнення і діяльність українських політичних партій. Keywords: empire, industrialization, movement, reform, development (імперія, індустріалізація, рух, реформи, розвиток)	6	+	ЗК 01-03, 09 РН 20-22
Змістовий модуль 3. Новітня історія України.						
15	Інформаційна	Тема 7. Повсякденне життя та розвиток культури України в першій половині 20 ст.	Столипінська реформа. Буржуазно-демократична революція 1905-1907 рр. Перша Світова війна. Українська національна революція. Діяльність трьох українських урядів. Проголошення радянської влади в Україні. Воєнний комунізм. НЕП. Сталінізація. Голодомор. Друга світова війна. Рух опору. Keywords: reform, revolution, Sovietpower, communism (реформа, революція, радянська влада, комунізм)	2	+	ЗК 01-03, 09 РН 20-22
16	Інформаційна	Тема 8. Україна в 50-90-х роках 20 ст.- початок 21 ст. та особливості розвитку української культури	Післявоєнна відбудова. Голод 1946 – 1947 рр. Повоєнні репресії. Західна Україна після війни. Боротьба УПА проти радянської тоталітарної системи. Операція “Вісла”. “Відлига”. Неосталінізм. “Перебудова”: причини та початок. Чорнобиль. Народний Рух. Створення політичних партій. Keywords: reconstruction, effects, culture, development, party (реконструкція, ефекти, культура, розвиток, партія)	2	+	ЗК 01-03, 09 РН 20-22
Всього годин				30		

7.4 Перелік та план практичних занять

Практичні заняття з дисципліни проводять з використанням методичних рекомендацій та відповідної (визначеної до кожного заняття та окресленої на попередньому занятті викладачем) нормативної бази.

Години	Тема практичного заняття	План практичного заняття
Змістовий модуль 1. Стародавня і Середньовічна історія України		
6	Стародавня історія та культура України	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
4	Розвиток та культура Київської держави 9 – перша половина 14 ст.	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
4	Українські землі у складі Великого князівства Литовського: соціально-економічний, політичний та культурний розвиток	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
4	Виникнення українського козацтва і Запорозької Січі. Культура українського козацтва	Опитування теоретичного матеріалу. Контрольна робота.
Змістовий модуль 2. Нова історія України		
2	Культурне та церковне життя в українських землях друга половина 17 ст. – початок 18 ст.	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
6	Становище українських земель та розвиток української культури під владою Російської та Австро-Угорської імперії (друга половина 18 ст. – початок 20 ст.)	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень. Контрольна робота.
Змістовий модуль 3. Новітня історія України		
2	Повсякденне життя та розвиток культури України в першій половині 20 ст.	Опитування теоретичного матеріалу. Захист презентацій та повідомлень.
2	Україна в 50-90-х роках 20 ст.- початок 21 ст. та особливості розвитку української культури	Опитування теоретичного матеріалу. Контрольна робота.
30	Всього годин	

7.5 Теми, форма контролю та перевірки завдань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання, та індивідуальної роботи

Теми, які виносяться для обов'язкового самостійного опрацювання, здобувачі вищої освіти вивчають у вільний від занять час. Самостійна робота в обсязі 30 годин складається з вивчення матеріалу за допомогою конспектів лекцій, підручників, допоміжної літератури, законодавчо-нормативної бази, а також підготовки до практичних занять і виконання окреслених у методичних рекомендаціях завдань.

Змістовий модуль	№ з/п	Тема	Кількість годин	Форма контролю	Кількість балів	
					min	max
1	1	Тема 1. Стародавня історія та культура України	6	опитування тестування перевірка індивідуального завдання робота у Moodle	2	4
	2	Тема 2. Розвиток та культура Київської держави 9 – перша половина 14 ст.	4	-//-		
	3	Тема 3. Українські землі у складі Великого князівства Литовського: соціально-економічний, політичний та культурний розвиток	4	-//-		
	4	Тема 4. Виникнення українського козацтва і Запорозької Січі. Культура українського козацтва	4	-//-		
2	5	Тема 5. Культурне та церковне життя в українських землях друга половина 17 ст. – початок 18 ст.	2	-//-	11	22
	6	Тема 6. Становище українських земель та розвиток української культури під владою Російської та Австро-Угорської імперії (друга половина 18 ст. – початок 20 ст.)	6	-//-		
3	7	Тема 7. Повсякденне життя та розвиток культури України в першій половині 20 ст.	2	-//-	1	2
	8	Тема 8. Україна в 50-90-х роках 20 ст.- початок 21 ст. та особливості розвитку української культури	2	-//-		
		Разом	30	X	14	28

**Перелік тем наукової роботи здобувачів вищої освіти у межах роботи
наукового гуртка «Колесо історії» з дисципліни
«Історія української культури»**

- 1.Сперечання норманістів і антинорманістів.
- 2.Соціально-економічний та державний лад Київської Русі.
- 3.Види археологічної культури.
- 4.Реформи Святослава і Володимира.
- 5.Хрещення Русі.
- 6.Культурний розвиток Київської держави за часів Володимира Великого та Ярослава Мудрого.
- 7.Боротьба Литви й Москви за давньоруську спадщину.
- 8.Галичина під владою Польщі.
- 9.Зміни в соціально-політичному устрої Галичини.
- 10.Громадський устрій козацтва.
- 11.Посилення козацтва наприкінці XVI – у першій половині XVII ст.
- 12.Козацьке бароко.
- 13.Слободищенський трактат.
- 14.Іван Брюховецький.
- 15.Петро Дорошенко.
- 16.Дем'ян Многогрішний.
- 17.Наступ царизму на автономію України.
18. Іван Мазепа та його внесок у розвиток української культури.
- 19.Становище української культури у 17-поч. 18 ст.
- 20.Західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії.
- 21.Розвиток капіталістичних відносин в Україні.
- 22.Скасування кріпосного права.
- 23.Національне пробудження Східної України.
- 24.Етапи національного руху.
- 25.Становлення українознавства.
- 26.Боротьба УПА проти радянської тоталітарної системи.
- 27.Операція “Вісла”.
28. Розвиток культури. Освіта, наука, література і мистецтво друга пол. 18 - поч. 19 ст.
- 29.Посилення дисидентського руху.
- 30.Ідея соборності українських земель.
- 31.Діяльність Кирило-Мефодіївського братства.
- 32.Діяльність «Руської трійці».
- 33.Сутність української культури та основні культурологічні парадигми.
- 34.Особливості розвитку української культури наприкінці 19 ст. – поч. 20 ст.
- 35.Національний характер, свідомість та самосвідомість як феномен української культури.
- 36.Український соціалізм М. Драгоманова.
- 37.Діяльність товариства «Просвіта».

38. Особливості розвитку культурного життя українців.
39. Художні течії і напрямки в українському мистецтві XIX ст.
40. Художні течії і напрямки в українській літературі XIX ст.
41. Авангардні напрями в мистецтві XX ст.
42. Художні течії і напрямки в українському мистецтві XX ст.
43. Художні течії і напрямки в українській літературі XX ст.
44. Особливості авангардного та реалістичного мистецтва.
45. Модернізм як художній метод у мистецтві.
46. Масова культура та її вплив на формування свідомості людини.
47. Витоки українського національного театру.
48. Боротьба між академічним традиціоналізмом та авангардом у театральному мистецтві XX ст.
49. Проблеми розвитку української національної культури у XX ст.
50. Історія музейної справи в Україні та світі.
51. Історія музейної справи на Миколаївщині.

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти складається з двох видів: для тих здобувачів вищої освіти, які відпрацьовують пропущені лекційні і практичні заняття, та для здобувачів вищої освіти, які мають на меті отримати більшу кількість балів у результаті кращого засвоєння дисципліни завдяки виконанню індивідуальних завдань та участі у заходах неформальної освіти.

Для здобувачів вищої освіти, які відпрацьовують пропущені практичні заняття	Оцінка в балах	Для здобувачів вищої освіти, які мають на меті отримати більшу кількість балів	Оцінка в балах
Захистити практичне завдання	1	Формування інформації щодо тем дисципліни з різних джерел	5
Вирішити тестові завдання з теми лекції у MOODLE	1	Виконання додаткового індивідуального завдання підвищеної складності	7
Захист повідомлення	1	Створення презентаційних матеріалів	5
Заходи неформальної освіти (тренінги, семінари, вебінари,	Зарахування відповідної теми з	Заходи неформальної освіти (тренінги, семінари,	Зарахування відповідної теми з

курси тощо)	дисципліни та її оцінка в балах	вебінари, курси тощо)	дисципліни та її оцінка в балах
-------------	---------------------------------	-----------------------	---------------------------------

7.6. Питання для поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

а) для поточного контролю

Змістовий модуль 1. Стародавня і Середньовічна історія України.

1. Первісні спільноти. Археологічна культура.
2. Особливості культури дохристиянського періоду Київської держави.
3. Джерела вивчення культури України.
4. Культура первісного суспільства на території України.
5. Культура Київської держави.
6. Культура періоду феодальної роздробленості. Галицько-Волинське князівство.
7. Що означає поняття “неолітична революція”?
8. Проаналізуйте побут та вірування кіммерійців, скіфів і сарматів.
9. Охарактеризуйте досягнення скіфів у мистецтві.
10. Назвіть та охарактеризуйте причини проникнення греків у Північне Причорномор'я.
11. Ольвія.
12. Який існує зв'язок між природними умовами та розвитком людського суспільства?
13. Який існує зв'язок між природними умовами та розвитком людського суспільства?
14. Назвіть припустимі ареали розселення стародавніх слов'ян. Дайте загальну характеристику етапів формування східного слов'янства.
15. Проаналізуйте побут і воєнну тактику слов'ян.
16. Проаналізуйте вірування слов'ян.
17. Які чинники зумовили соціальне розшарування серед слов'ян?
18. Що ви знаєте про виникнення Києва?
19. Наслідки татаро-монгольської навали для Київської держави.
20. Геополітичні плани московського князя Івана III.
21. Чому Велике князівство Литовське (ВКЛ) називають “Литовською Руссю”?
22. Чому ВКЛ вдалося приєднати до свого складу українські землі?
23. Яке значення мало входження українських земель до складу ВКЛ для українців і литовців?
24. Чому литовсько-українська шляхта активно виступала за укладання Люблінської унії?
25. Яке значення мала Люблінська унія для Литви і України?
26. Чому Запорозьку Січ деякі історики характеризують як «козацьку демократичну християнську республіку»?

27. Висловіть своє судження щодо вислову М. Аркаса «Січ Запорозька – це був український лицарський орден, що не мав собі рівних в Європі і до наших днів».
28. Які причини козацько-селянських повстань наприкінці XVI ст.?
29. Яке значення для долі України мало гетьманування П. Сагайдачного?
30. Яке значення мали козацькі походи проти турок і татар?
31. Які наслідки мали козацько-селянські повстання 20 – 30-х років XVII ст.?
32. Що ви знаєте про звичаї, побут, символіку, військову майстерність козаків?
33. Яку роль відігравала православна віра в житті й діяльності козаків?

Змістовий модуль 2. Нова історія України.

1. Які обставини спонукали П. Дорошенка до укладення військово-політичного союзу з Туреччиною? Чи мав перспективи такий союз?
2. Які факти біографії І. Мазепи свідчать, що його прихід на гетьманство є цілком закономірним?
3. Внесок І. Мазепи у розвиток української культури?
4. Які положення Конституції П. Орлика свідчать про її демократичний характер?
5. Чому царизмові вдалося без сильного спротиву ліквідувати автономний устрій України?
6. Чи мали перспективи перемоги селянсько-козацьких повстань? Чому? Відповідь обґрунтуйте.
7. Що спричинило гайдамацький і опришківський рухи в Україні?
8. Розвиток української культури у козацьку добу?
9. Охарактеризуйте роль братств у національному відродженні України та їх вплив на розвиток української культури та освіти.
10. Порівняйте та охарактеризуйте програмні цілі масонських лож і декабристів.
11. У чому виявилось національне відродження в Україні у I пол. XIX ст.?
12. Якими були причини піднесення національно-визвольного руху в Україні?
13. Чому царська цензура заборонила вживати в друку назву “Україна” та змінила її на назву “Малоросія”?
14. Яке значення для українства Західної України мав вихід альманаху “Русалка Дністрова”?
15. Чому саме духовенство відіграло провідну роль в українському національному русі на Західній Україні?
16. Які результати мали революційні події 1848 – 1849 рр. для національного відродження в Західній Україні?
17. Чому на західноукраїнських землях, на відміну від Наддніпрянської України, визвольний рух набув політичного характеру?
18. Чи могла Україна повернути втрачені права, відновити та зберегти автономію?
19. Де на Вашу думку було сильніше гноблення, в Австрійській чи Російській частинах України? Чому?

20. Чому Російська імперія розпочала перебудову свого господарського комплексу в 60 рр. 19 ст.? Яка подія штовхнула її до реформ?
21. Розвиток культури України в др. п. ХУІ-ХУІІІ ст.
22. Польсько-литовська доба в культурі України.
23. Піднесення української культури в др. п. ХУІ- п. п. ХУІІІ ст.
24. Становлення національної культури (1780-1830 рр.).

Змістовий модуль 3. Новітня історія України.

1. Якими були основні положення ІІІ Універсалу? У чому полягає його історичне значення?
2. Основні положення та історичне значення ІV Універсалу.
3. Порівняйте політичну діяльність УЦР та Гетьманату. Визначте спільне і відмінне.
4. Охарактеризуйте розвиток української державності за Директорії.
5. Проаналізуйте характер основних воєнних дій на території України в 1919 – 1920 рр.
6. Які особливості мав національно-визвольний рух на західноукраїнських землях?
7. Порівняйте мету і суть політики “воєнного комунізму” та непу.
8. Чим відрізнялися і що було спільне у методах і завданнях політики “воєнного комунізму” та “індустріалізації”.
9. Якими були основні наслідки колективізації в Україні, як вони вплинули на розвиток української культури в цей період?
10. «Розстріляне відродження»: суть та наслідки.
11. Якими методами користувалися німці для встановлення “нового порядку”?
12. Охарактеризуйте процес визволення України від німецьких військ.
13. Якими були особливості відбудови промисловості республіки у перше післявоєнне десятиліття?
14. Охарактеризуйте політичний процес утворення СРСР.
15. Порівняйте мету і суть політики “воєнного комунізму” та непу.
16. Чим відрізнялися і що було спільне у методах і завданнях політики “воєнного комунізму” та “індустріалізації”.
17. Якими були основні наслідки колективізації в Україні?
18. Порівняйте аграрну політику більшовиків за “воєнного комунізму”, непу, колективізації за схемою: методи, зміст, результати.
19. Які основні здобутки української культури та її трагічні сторінки у 20 – 30-ті роки ХХ ст.?
20. Якими були визначальні риси тоталітарного режиму? Доведіть їх притаманність політичному режиму, що існував в УРСР в 1930-х роках?
21. Якими були причини невдач радянських військ на першому етапі Великої Вітчизняної війни?
22. “Розстріляне Відродження”
23. Культурне життя України в 1980-1991 рр.
24. Українська культура в часи Великої Вітчизняної війни.
25. Суперечності розвитку української культури 1960-1980 рр.

26. Культурний розвиток української діаспори.
27. Перспективи відродження української культури.
28. Культурно-ідеологічні процеси у повоєнний період.
29. Розвиток культури у 60-90 роки ХХ ст.
30. Національне культуротворення (кінець ХХ ст.).
31. Становище української культури на поч. 21 ст.
32. Політичний розвиток України поч. 21 ст.
33. Соціально-економічне становище України на поч. 21 ст.
34. Міжнародне становище України на поч. 21 ст.
35. Україна та ЄС.

б) питання для підсумкового контролю (екзамен)

1. Первісні спільноти. Трипільська культура.
2. Кочові племена на території України.
3. Античні міста-держави Північного Причорномор'я.
4. Походження та витоки слов'янських народів.
5. Дохристиянські вірування східних слов'ян.
6. Заснування Києва та перші київські князі.
7. Норманська та антинорманська теорія виникнення Київської держави.
8. Періодизація Київської держави.
9. Київська держава у період розквіту.
10. Етапи культурної історії Київської держави.
11. Культура Київської держави та її особливості.
12. Вплив християнства на розвиток культури Київської держави.
13. Архітектура Київської держави.
14. Культура Галицько і Волинського князівства.
15. Розвиток культури Галицько-Волинської держави за часів князів Романа та Данила.
16. Особливості культурного розвитку Галицько-Волинського князівства.
17. Монголо-татарська навала та її вплив на розвиток культури.
18. Порівняти культуру Київської держави та Галицько-Волинського князівства.
19. Особливості розвитку культури Литовсько-Руської держави.
20. Спроби збереження української державності в складі Великого князівства Литовського та вплив на культуру.
21. Розвиток української культури у ХІV ст.
22. Пам'ятки середньовічної культури ХІV – ХV ст.
23. Становище української культури в ХV – ХVІ ст.
24. Кримське ханство та його вплив на українську культуру.
25. Розвиток культури українських козаків.
26. Визначні козацькі літописи та їх характеристика.

27. Книгодрукування у першій половині XVII ст.
28. Звичаї, побут та воєнне мистецтво запорозьких козаків.
29. Люблінська унія 1569 р. та її вплив на українську культуру.
30. Брестська церковна унія та її наслідки.
31. Розвиток української культури за часів Б. Хмельницького.
32. Досягнення в архітектурі й образотворчому мистецтві сер. XVII ст.
33. Розвиток церковного життя у XVII ст.
34. Розвиток української культури у період «Руїни».
35. Діяльність Лазара Барановича.
36. Храмове будівництво XVII ст.
37. Гетьманство Івана Мазепи та внесок у розвиток української культури.
38. Іван Мазепа та його літературна діяльність.
39. Діяльність Києво-Могилянської академії.
40. Розвиток літературного мистецтва кін. XVII ст. поч. XVIII ст.
41. Розвиток архітектури кін. XVII ст. поч. XVIII ст.
42. Культурний розвиток українських земель у XVIII ст.
43. Образотворче мистецтво кін. XVII ст. поч. XVIII ст.
44. «Літопис Самовидця» його характеристика.
45. Вплив та значення Малоросійської колегії на розвиток української культури.
46. Діяльність гуртка «Руська трійця» та їх внесок у розвиток української культури.
47. Розвиток української культури у другій половині XVIII ст.
48. Відродження української національної свідомості та культури в першій половині XIX ст.
49. Діяльність та значення Кирило-Мефодіївського товариства.
50. Особливості розвитку української культури наприкінці XVIII - у першій половині XIX ст.
51. Діяльність Г.Сковороди.
52. Посилення національного руху в західноукраїнських землях в II пол. XIX ст.
53. Активізація національно-визвольного руху в Україні на початку XX ст.
54. Діяльність «Південного товариства» і «Товариства об'єднаних слов'ян».
55. Становище української культури Україна в роки Першої світової війни.
56. Творча діяльність діячів Української Центральної Ради (В. Винниченка та М. Грушевського).
57. Праця М. Грушевського «Історія України-Русі» та її історичне значення.
58. Розвиток української культури за часів Гетьманського уряду.
59. Основні культурні явища, процеси другої половини XIX- поч. XX ст.

60. Піднесення української культури на початку XX ст.
61. Вплив української національної революції 1917 – 1920 рр. на розвиток культури.
62. Вплив окупації України більшовицькою Росією та встановлення радянської влади на становище української культури.
63. Політика „воєнного комунізму” та її вплив на розвиток української культури.
64. Впровадження нової економічної політики в Україні та вплив на українську культуру.
65. Досягнення і складнощі політики українізації.
66. Встановлення сталінського тоталітарного режиму, політичні репресії в Україні та вплив на українську культуру.
67. Національно-визвольний рух в Західній Україні у 20 – 30-х рр. XX ст.
68. Розвиток української культури в період Другої світової війни.
69. Українська культура в період “хрущовської відлиги”.
70. Опозиційний рух в Україні у 60 – 80-х рр. XX ст.
71. Вплив політики „перебудови” на розвиток української культури.
72. Проголошення незалежності України та культурні процеси.
73. Розвиток української культури в період незалежності.
74. Мовне питання у незалежній Україні.
75. Позитивні зрушення та прорахунки у розвитку української культури періоду незалежності.

8. Форма підсумкового контролю, критерії оцінювання результатів навчання та рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

За всі види робіт впродовж семестру (виконання практичних вправ, тестування, опитування, контрольні роботи, обов’язкова самостійна та індивідуальна робота, результати неформальної освіти тощо) здобувач вищої освіти може отримати від 0 до 60 балів.

Оцінювання знань здобувача під час практичних занять відбувається за такими критеріями: своєчасність та правильність виконання завдань робочого зошиту з дисципліни; повнота і правильність відповіді під час усного опитування, виконання контрольної та самостійної роботи. Під час оцінювання індивідуальної роботи здобувача враховується її вид, актуальність, правильність виконання. Під час оцінювання робіт, які винесено на обов’язкове самостійне виконання, враховується своєчасність та правильність виконання завдань робочого зошиту для самостійної роботи з дисципліни та розуміння змісту завдання і його вирішення. Під час оцінювання результатів неформальної освіти здобувача враховується

відповідність напряму та змісту тематики дисципліни, актуальність, документальне підтвердження участі у заході.

Зміст лекційного матеріалу, словник основних термінів, робочі зошити для практичних занять та самостійної роботи здобувачів, індивідуальні завдання, графічний диктант, критерії та форми оцінювання, напрями наукової роботи розміщено на сторінці дисципліни у Moodle <https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=2970>. Графіки консультацій, проведення індивідуальних занять розміщено на сторінці кафедри <https://www.mnau.edu.ua/faculty-off/kaf-ukr/>. Основними deadline залежно від виду роботи є: наступне практичне заняття, підсумковий контрольний захід зі змістового модулю, атестація, день складання екзамену.

Здобувач вищої освіти має право складати підсумковий семестровий екзамен у письмовій формі під час екзаменаційної сесії, до якої він допускається, якщо за виконання всіх поточних і контрольних заходів, передбачених протягом семестру, набирає 36 і більше балів. У цьому випадку оцінка з дисципліни складається з суми балів, які здобувач отримав протягом семестру, і суми балів за екзамен (24-40 балів).

За будь-якої форми освіти перелік, зміст та оцінка роботи і знань здобувача є ідентичною.

Схема поточного і підсумкового контролю знань

№ модулю	К-сть годин		Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
	Л К	ПЗ			min	max	min	max
1	8	8	Аудиторна робота: -контрольна робота; - підготовка презентації, усне опитування; Самостійна робота: <i>Обов'язкова</i> -доповідь на гуртку; -тестування в Moodle <i>Індивідуальна</i> -тези; -наукова стаття Разом за I Модуль	1 5 1 4 1 1	1 1 1 2 0 1	2 2 1 2 2 3	1 5 1 8 0 1 16	2 10 3 8 2 3 28
2	4	4	Аудиторна робота: -контрольна робота; - підготовка презентації, усне опитування; Самостійна робота: <i>Обов'язкова</i> -доповідь на конференції;	1 2 1 2	1 1 0 2	2 2 2 2	1 2 0 4	2 4 4 4

			-тестування в Moodle <i>Індивідуальна</i> -тези Разом за II Модуль	1	2	2	2 9	2 16
3	4	4	Аудиторна робота: -контрольна робота; - підготовка презентації, усне опитування; Самостійна робота: <i>Обов'язкова</i> -доповідь на конференції; -тестування в Moodle <i>Індивідуальна</i> -участь у підготовці та проведенні наукового семінару з дисципліни Разом за III Модуль	1 2	1 1	2 2	1 2	2 4
				1 2	0 2	2 2	2 4	4 4
				1	2	2	2 11	2 16
Разом							36	60
Екзамен							24	40
Всього по навчальній дисципліні							60	100

Якщо на екзамені здобувач вищої освіти отримав менше 24 балів, то він одержує загальну незадовільну оцінку.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти, та шкала оцінювання – екзамен

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	5 (відмінно) 4 (добре) 4 (добре) 3 (задовільно) 3 (задовільно)
82-89	B	
75-81	C	
64-74	D	
60-63	E	
35 – 59	FX	з можливістю повторного складання 2 (незадовільно)
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковими повторним вивченням дисципліни 2 (незадовільно)

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

На практичних заняттях використовується перегляд та обговорення освітніх, наукових та фахових відеороликів; карти, атласи. Для поточного контролю використовуються елементи системи дистанційного навчання, зокрема з використанням системи MOODLE.

Як правило, заняття проходять в ауд. 320 Головного навчального корпусу МНАУ.

Кабінет українознавства

№ 320 (61,28 м²)

Головний навчальний корпус,
вул. Георгія Гонгадзе, 9

Спеціальне технічне обладнання:

Мультимедійне обладнання:

- ноутбук ASUS X553m Pentium

N3710 1,60GHz/4 GB/500 GB/

GeForce 810M – 1 шт.

- телевізор LG60Z75OS Plasma – 1 шт.

Прикладне програмне забезпечення:

Корпоративне ліцензування «Volume Licensing», Parent program: OPEN
93947897ZZE1608, Software Assurance (SA) №63986644, 63986649,
63986652: MS Excel; MS Word; Google Chrome;

Mozilla Firefox

Доступ до мережі Internet.

Онлайн-сервіс відеозв'язку (на власних серверах) на базі Jitsi Meet.

Ліцензований сервіс онлайн-відеозв'язку ZOOM

Інформаційне забезпечення:

Навчальні фільми.

Презентації у режимі PowerPoint.

Устаткування:

Учнівські столи та лавки – на 48
робочих місць.

Стілець для викладача – 1 шт.

Стіл для викладача – 1 шт.

Кафедра – 1 шт.

Дошка маркерна біла – 1 шт.

10. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНИХ АКТІВ

10.1. Базова література

1. Алексеев Ю.М. Історія України (англ. мовою). History of Ukraine. Навч. посібник. Рек. МОН України. 224 с. 2021.
2. Барановська Н.М., Мельник Р.П. Давня та середньовічна історія України: навчальний посібник. 168 с. 2025.
3. В. А. Альков. Історія і культура України : підручник для іноземних студентів, які навчаються англійською мовою. Друге видання // History and Culture of Ukraine : the textbook for international students. Second edition. 204 с. 2024.
4. Історики аграрної науки, освіти та техніки в Україні : біобібліогр. довід. / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Л. І. Лямець. Вінниця : ТОВ "Твори", 2022. 352 с.
5. Історія української культури у схемах, таблицях та ілюстраціях: *навч.-метод. посіб. Реком. ВР*. Гула Р. В., Передерій І. Г., Дерев'янка Л. І. 180 с. 2021.
6. Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2024 рік / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти і техніки ; уклад. В. А. Вергунов, С. В. Нижник, О. В. Корзун, Д. Ю. Корзун, Л. І. Лямець; за наук. ред. В. А. Вергунова. Вінниця : ТОВ "ТВОРИ", 2023. 294 с.
7. Качкан В.А. Нариси історії України та української культури в персоналіях: навчальний посібник-хрестоматія/ Видання друге, доповнене. 595 с. 2025.
8. Лехнюк Р. О. Проблемні питання новітньої історії та культури України : навчальний посібник для спеціальності 027 «Управління культурною спадщиною та культурним туризмом». 140 с. 2025.
9. Лехнюк Р. О., Хома І. Я., Банах В. М. Нова і новітня історія України: проблемні питання: навчальний посібник для самостійної роботи для студентів спеціальності 027 «музеєзнавство, пам'яткознавство». 118 с. 2025.
10. М. І. Сулятицький, Х. М. Бутчак. Історія України та української культури : навчальний посібник для іноземних студентів / за заг. ред. В. А. Качкан // History of Ukraine and Ukrainian culture : guide for foreign students / under the general editorship of Doctor of Philological Sciences, Professor Volodymyr Kachkan. 215 с. 2024.
11. Олійник М.П., Ткачук І.Х. Історія України: *навчальний посібник* (Україна – суверенна і незалежна держава 1991-2021 рр.). 264 с. 2024.
12. Рогожа В. Сузір'я Аркасів-Богдановичів. Київ : Саміт-книга, 2021. 344 с.
13. Світлична В.В. Практикум з історії України. *Навч. посібник. Рек. МОНУ*. 342 с. 2021.
14. Устименко Л. Історія туризму. *Підручник*. 304 с. 2022.

15. Хвіст В. О. Словник-довідник з історії української державності. Київ : ЦП «Компринт», 2019. 302 с.

16. Хома І.Я. Історія української культури: навчальний посібник для студентів освітньої програми «Музейна, пам'яткоохоронна діяльність і культурний туризм». 170 с. 2025.

10.2. Допоміжна література

1. Pletsan Khrystyna, Havryliuk Alla, Poberezhets Hanna, Yurova Tetiana, Bilo, Vladyslav, Polotnianko Oksana. Digital Transformation of Preservation and Restoration of Ukraine's Cultural Heritage. Studies in Medial and Communication, Volume 11, Issue 7, Pages 376-383. 2023.

2. Гончарук В. А., Побережець Г. С., Михайленко С. М., Бойко І. М. Особливості викладання української культури й історії у закладах вищої освіти: від традицій до сучасності. Вісник науки та освіти № 11(29). (2024). <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/17284/17353>

3. Побережець Г. С. Методичні рекомендації для семінарських занять здобувачів вищої освіти з історії України ступеня "бакалавр" всіх спеціальностей МНАУ денної форми навчання. Миколаїв, 2020. 62с.

4. Побережець Г., Левченко М., Форостян А. Сучасні соціокультурні процеси в Україні та їх роль у розвитку національної свідомості. Том 47 (2023): Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку напрям культурологія. С. 89-96.

5. Побережець Г.С. Державотворча діяльність Народного руху України. Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути [зб. наук. пр.]: матеріали XII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Київ, 29 січня 2021 р.). Київ, 2021. 457 с. С. 124-132.

6. Побережець Г.С. Творчість В.М. Чорновола на зламі подій 50-х-60-х рр. ХХ ст. Українознавчий вимір у сучасній науці: гуманітарний аспект: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, 29 квітня 2022 р., м. Миколаїв. – Миколаїв : МНАУ, 2022. – 161 с. С.23-25.

7. Побережець Ганна, Маринець Надія, Мараєва Уляна. Патріотичний дух українців як шлях до перемоги. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2022. Випуск 44, С. 77–83.

8. Стадник О., Побережець Г., Казимір В. Євроінтеграція України: шлях до асоціації з ЄС та перспективи членства. Актуальні питання у сучасній науці. 2024. № 7 (25). С. 1112-1133. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7\(25\)-1112-1133](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7(25)-1112-1133). URL:

<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18712>

10.3. Інформаційні ресурси

1. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. Перегляд Український археографічний щорічник за темою "Історичні статті". URL:

<http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/11986/browse?value=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96+%D1%>

81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96&type=subject (дата звернення: 23.06.2023).

2. Український тиждень. Історія. URL: <https://tyzhden.ua/History/page=1> (дата звернення: 23.06.2023).

10.4. Законодавчо-нормативні акти

1. Акт проголошення незалежності України. Прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991 року. Голос України. 1991. №165. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12#Text>

2. Декларація про державний суверенітет України. Прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. Київ, 1990. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>

3. Конституція України. Київ, 1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (зі змінами 23.06.2023).

Рекомендовані офіційні сайти

1. Центральний державний архів громадських об'єднань України. Наукові статті та науково-інформаційні публікації. URL: http://cdago.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=37&Itemid=75 (дата звернення: 23.06.2025).

Роботу програму розроблено

канд. іст. наук., доцентка кафедри
українознавства і суспільних наук

Ганна ПОБЕРЕЖЕЦЬ